

KRISTIAN BRÜNNICH NIELSEN

25. Nvbr. 1872—20. Marts 1942.

(Mindeord ved Mødet d. 20. April 1942.)

Som De vel alle ved, døde Dr. BRÜNNICH NIELSEN kort før Paaske. Paa Grund af den store Betydning, som hans geologiske Arbejder har haft for dansk Videnskab, har Geologisk Forenings Styrelse anmodet mig om paa Mødet i Aften at bringe nogle Mindeord om den afdøde.

KRISTIAN BRÜNNICH NIELSEN var født her i Byen d. 25. Nvbr. 1872. Hans Far var Raadstuearkivar, Dr. phil. O. A. NIELSEN, der især kendes som Forfatter af den 6 Bind stærke »Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse«. Moderen var SOPHIE f. BRÜNNICH, gennem hvem BRÜNNICH NIELSEN nedstammede fra Zoologen og Mineralogen MORTEN THRANE BRÜNNICH. 1891 blev Br. N. Student fra Schneekloths Skole, og i 1898 tog han medicinsk Embedseksamen. Nogle Aar efter, i 1902, nedsatte han sig som Læge i Sundbyerne paa Amager og fik her en meget stor Praksis, som han varetog lige til sin Død. Samtidig virkede han som Læge i Hæren, idet han allerede 1908 blev udnævnt til Korpslæge. Overlæge i Hæren blev han 1913, og 1926 forfremmedes han til Stabslæge ved Generalkommandoen. Fra 1933 var han Chef for Kjøbenhavns Militærhospital. Sin Afsked tog han 1937.

Ved Siden af sit Virke som Læge drev Br. N. med stor Iver palæontologiske Studier, og det er naturligvis det, der interesserer os mest. Allerede for snart 40 Aar siden kom nu forlængst afdøde Prof. N. V. USSING en Formiddag ind paa mit Arbejdsværelse her paa Museet med en ung Mand, som fremviste nogle Kridtforsteninger, han havde samlet. Jeg fik straks det Indtryk, at jeg her stod overfor een, som havde en levende Interesse for Forsteninger, forstod at samle og allerede havde sat sig ret grundig ind i palæontologisk Litteratur. Manden var den unge Læge BRÜNNICH NIELSEN. I de følgende Aar vedblev han at samle Materiale fra vore Kridtaflejringer, og han offentliggjorde en lang Række, nogle og tyve, større og mindre palæontologiske Afhandlinger. Kun en enkelt af disse Afhandlinger skal jeg her omtale lidt nærmere, dels fordi det vel er den betydeligste af dem, dels fordi den, baade hvad Form og Indhold angaar, kan siges at være typisk for Forfatteren.

Denne Afhandlings Forhistorie er følgende: Engang under en Samtale fortalte Br. N. mig, at han, som han sagde, havde været saa dum at gaa op til Zoologen Prof. JUNGersen og havde vist ham en lille Afhandling om *Cyathidium Holopus* fra Faxekalken med det Spørgsmaal, om JUNGersen mente, at den kunde bruges til Opnaelse af den filosofiske Doktorgrad. Svaret blev, at den var for lidet omfattende, og Br. N. ønskede nu at høre min Mening herom. Jeg syntes, jeg maatte give JUNGersen Ret, men da jeg vidste, at Br. N. ogsaa havde samlet et rigt Materiale af andre Crinoider, raadede jeg ham til at medtage disse i Afhandlingen, som paa den Maade skulde blive en Monografi over denne Dyrgruppe i vore Kridtaflejringer. Saa udarbejdede Br. N. det anseelige, rigt illustrerede Værk »Crinoiderne i Danmarks Kridtaflejringer«, som han d. 10. Jan. 1914 forsvarede for Doktorgraden. Han beskriver heri foruden tidligere kendte Arter adskillige nye, men det interessanteste Afsnit er det om *Cyathidium Holopus*, en mærkelig, stærkt reduceret Form, som er beslægtet med den recente *Holopus Rangii* fra det karaimiske Hav. Hidtil havde man kun fundet en Del Bægere af *Cyathidium*, og om Fundforholdene vidstes grumme lidet. Br. N. havde nu fundet Bægere *in situ*, og ved en nøje Undersøgelse af Kalkstenen paa Findestedet lykkedes det ham at finde Rester af Armene, saa at det blev muligt for ham at rekonstruere hele Skelettet. Et saadan rekonstrueret Eksempel er udstillet nede i den danske Samling. Samtidig viste Br. N., at den tidligere fra anden Side fremsatte Formodning var rigtig, at *Cyathidierne* havde levet fastvoksede til Væggene i større og mindre Hulheder i Kalkklippen.

Afhandlingen om Crinoiderne viser ogsaa, at Br. N. var i Besiddelse af et Par Egenskaber, som i høj Grad kom ham til Gode under hans Syslen med Forsteningerne. Den viser, at han, som jeg alt tidligere har omtalt, var en fortræffelig Samler, som forstod at fremskaffe godt og rigeligt Materiale. Han havde opdaget, at man ved at knuse Kridtet med Hænderne og derefter slemme den knuste Masse kunde faa fat paa ikke alene ganske smaa Forsteninger (f. Eks. af Foraminiferer), men ogsaa spredt liggende smaa Plader af større Forsteninger, som man ellers kun i meget begrænsede Mængder kunde pille ud af Stenarterne. Endvidere besad han en mærkelig Evne til at kombinere de Plader, han havde fundet,

idet han ved en nøje Undersøgelse af dem kunde finde ud af, hvilke af de mange, af deres Sammenhæng løsrevne Plader, der hørte sammen, og paa den Maade kunde han sammenstille dem til hele Skeletter. At han ikke her af og til skulde have taget fejl, er vel næsten utænkeligt, men i høj Grad tilgiveligt.

I een Henseende faldt Br. N.s geologiske Virke indenfor et ret begrænset Omraade. Det var nemlig saa godt som udelukkende fra vort Senon og Danium, han hentede sit Materiale; dog bearbejdede han ogsaa mindre Samlinger fra tilsvarende Dannelser i Skaane og England. Han undersøgte alle de heri forekommende Dyregrupper, men størst Betydning har hans Bearbejdelse af visse Dyregrupper, som man indtil da kun havde skænket ringe Opmærksomhed, dels fordi man havde nok at gøre med de andre Grupper, dels og vel navnlig fordi man ansaa det for meget tvivlsomt, om ikke umuligt, at faa noget brugbart ud af det Materiale. Br. N. lod sig imidlertid ikke afskrække af Vanskelighederne, men skaffede sig Sammenligningsmateriale af tilsvarende recente Former, og det lykkedes ham at naa til saadanne Resultater, at han kunde offentliggøre meget vigtige Arbejder om flere af disse hidtil i nogen Grad tilsidesatte Dyregrupper, hvoraf jeg navnlig vil fremhæve Kalksvampe, Hydrocoraller, Koraller, Crinoider, Asteroider og Serpulider. Det er Arbejder, som vakte Opmærksomhed, ikke alene herhjemme, men ogsaa i Udlandet.

Som det fremgaar af, hvad jeg her har fremført, drejer Br. N.s Arbejder sig fortrinsvis om palæontologiske, eller, om man vil, om zoologiske Emner. Han kommer dog ogsaa jævnlig ind paa stratigrafiske Spørgsmaal, saaledes om Inddelingen af vort Danium og om Daniets geologiske Stilling. Man har det Indtryk, at han her var ude paa en noget usikker Grund, og det er min personlige Opfattelse, at han paa dette Omraade ikke altid traf det rigtige.

Naar man husker paa, at Br. N. maatte passe en meget omfattende og opslidende Lægepraksis, hvortil kom hans Arbejde som Militærlæge, maa man i høj Grad undres over, at han fik Tid og Kræfter til at udrette et saa stort Arbejde indenfor Palæontologien. Det bærer Vidnesbyrd om en ganske usædvanlig Flid og Arbejdsevne. Hans Afhandlinger er i Regelen klart affattede og hans Beskrivelser af Forsteningerne oftest ret kortfattede, dog uden Forbigaaelse af det væsentligste, men man kunde af og til ønske, at de havde været noget mere indgaaende. En Brist, som man undertiden støder paa i hans Afhandlinger, skyldes hans Ubehjælp-somhed overfor fremmede Sprog, baade naar det gælder Oversættelser fra Dansk til et fremmed Sprog og omvendt.

I 1906 blev Br. N. optaget som Medlem af Dansk Geologisk Forening, og paa flere af vore Møder gav han Meddelelser om sine Forskningsresultater. Men da Fremvisninger af smaa palæontologiske Objekter helst maa ske i en mindre Kreds, fik vi for en Del Aar siden oprettet »Palæontologisk Klub«, hvoraf Br. N. var Medstifter, og paa denne Klubs Møder havde vi meget ofte Lejlighed til at høre om de Resultater, hvortil Br. N. var naaet ved sine interessante Undersøgelser.

Br. N. havde en kraftig Skikkelse, og hans Udseende syntes at vidne

om Sundhed og Styrke. Det virkede derfor noget overraskende, da han kort efter sidste Nytaar pludselig midt under Konsultationen i hans Bopæl paa Amagerbrogade blev ramt af et alvorligt Sygdomstilfælde. Lidt efter lidt syntes han dog at komme til Kræfter igen, og han blev ført ud til det Landsted, han ejede i Nærheden af Sjø Sø. Han glædede sig nu til, at han efter at have opgivet Lægegeringen kunde anvende hele sin Tid til Fortsættelsen af de palæontologiske Studier og haabede endnu at kunne bringe flere paabegyndte Arbejder til Afslutning. Eet af dem, en større Afhandling om vore kretaciske Asteroider, blev sendt til Oversættelse og vil forhaabentlig kunne offentliggøres i en nær Fremtid. Men Sygdommen tog atter en alvorlig Vending, Kræfterne ebbede ud, og den 20. Marts døde han.

Vi danske Geologer har herved mistet en usædvanlig flittig og sympatisk Medarbejder.

Ære være hans Minde.

J. P. J. RAVN.

Fortegnelse over de af K. BRÜNNICH NIELSEN offentliggjorte Afhandlinger.

D. G. U. = Danmarks geologiske Undersøgelse.

D. G. F. = Meddelelser fra Dansk geologisk Forening.

1909. Brachiopoderne i Danmarks Kridtaflejringer. — Kgl. Danske Vidensk. Selsk. Skrifter, 7. R., naturv. og math. Afd. Bd. VI, 4.
1910. Om det i Københavns Havn ved Knippelsbro fundne yngste Danien. — D. G. F. Bd. 3.
1911. Brachiopoderne i Faxe. — D. G. F. Bd. 3.
1912. Cirripedierne i Danmarks Danien-Aflejringer. — D. G. F. Bd. 4.
1913. *Mollkia Isis*. STEENSTRUP og andre Octocorallia fra Danmarks Kridttids-aflejringer. — I »Mindeskrift for Japetus Steenstrup».
1914. Crinoiderne i Danmarks Kridtaflejringer. — D. G. U. II. R., Nr. 26. (Trykt allerede 1913 som Afhandling til Erhvervelse af den filosofiske Doktorgrad). — Some Remarks on the Brachiopods of the Chalk in Denmark. — D. G. F. Bd. 4.
1915. *Rhizocrinus maximus n. sp.* og nogle Bemærkninger om *Bourgueticrinus danicus* BR. N. — D. G. F. Bd. 4.
1917. Cerithiumkalken i Stevns Klint. — D. G. U. IV. R., Bd. 1, Nr. 7. Tillige D. G. F. Bd. 5.
— *Heliopora incrustans nov. sp.* With a Survey of the Octocorallia in the Danian in Denmark. — D. G. F. Bd. 5.
1918. Slægten »*Mollkia*» og andre Octocoraller i Sveriges Kridtaflejringer. — Geol. Fören. i Stockholm Förhandl. Bd. 40. Tillige som Meddelelse fra Lunds Geol.-Mineral. Inst. Nr. 25.
1919. En Hydrocoralfauna fra Faxe og Bemærkninger om Danien'ets geologiske Stilling. — D. G. U. IV. R., Bd. 1, Nr. 10. Tillige i D. G. F. Bd. 5.
1920. Inddelingen af Danien'et i Danmark og Skaane. D. G. F. Bd. 5.
1921. Nogle Bemærkninger om de store Terebratler i Danmarks Kridt- og Danien-aflejringer. — D. G. F. Bd. 6.
1922. Zoantharia from Senone and Paleocene Deposits in Denmark and Skaane. — Kgl. Danske Vidensk. Selsk. Skrifter, 8. R., naturv. og math. Afd., Bd. V, 3.
1925. Nogle nye Octocoraller fra Danienet. — D. G. F. Bd. 6.
— Nogle Echiniderester fra Danmarks Senon og Danien. — D. G. F. Bd. 6.

1926. Indlæg i en Diskussion om Daniets geologiske Stilling. — D. G. F. Bd. 7, S. 62.
— Kalken paa Saltholm. — D. G. U. IV. R. Bd. 1, Nr. 20.
1928. Argiope-Arterne i Danmarks senone, danske og paleocæne Aflejringer. —
D. G. F. Bd. 7.
1929. Kalksvampe i Danmarks Senonium og Danium. — D. G. F. Bd. 7.
1931. Serpulidae from the Senonian and Danian Deposits of Denmark. — D. G. F.
Bd. 8.
1937. Faunaen i ældre Danium ved Korporalskroen. — D. G. F. Bd. 9.

Selvbiografi i Indbydelsesskrift til Universitetets Reformationsfest 1914.